

Τὸ «Πολὺ ἀργά» τοῦ δὲ βρίσκω νάχη κανέν·
ἀπ' τὰ ψεγάδια τοῦ ἀνάφερα παραπάνου Δὲν ἔχει
οὔτε κἀν ὕψος ὑπερποικητικὸν, δὲν εἶναι οὔτε ψεύτικο,
οὔτε ἀληθινὸν κ' οἱ ἥρωές του δὲν εἶναι κομμένοι στὸ
συνειθισμένον καλαῦπι τους. Μὰ εἶναι τόσο ἀθῶο, τό-
σο καλὸ! Νὰ ἔτσι σὰν ἓνα μικρούλικο παιδάκι τοῦ
δὲν ἔχει ἀκόμα τίποτα σχηματισμένον μέσα του, ποῦ
δὲν ἔχει οὔτε ψεγάδια οὔτε χαρίσματα, κ' εἶν' ὅλα
του τόσο παρθένα κ' ἀθῶα ποῦ ὅσο κι' ἔν θελήσει
κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ προσέξῃ, οὔτε νὰ τὸ μαλώσῃ,
οὔτε νὰ τὸ παϊνέσῃ.

*

Ἡ «Σπασμένη στάμνα» εἶναι μία τεχνικώτατη
γερμανικὴ κωμωδία μὲ λεπτὸν κι' ἐξυπνώτατον διάλο-
γον, μεταφρασμένη θαυμάσια ἀπ' τὸν κ. Κ. Χατζόπου-
λο. Ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἑρρίκος φὸν Κλάις ὁ τε-
λευταῖος τῶν κλασικῶν καθὼς ὀνομάστηκε, θεωρεῖ-
ται ἓνας ἀπ' τοὺς δυνατώτερους γερμανοὺς ποιητῆς
κι' ὁ καλύτερος τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς. Ἄν καὶ
πέθανε νεώτατος, 34 μόλις χρόνων (Postdam
1811) ἔγραψε πολλὰ ἔργα, τραγωδίες, δράματα,
κωμωδίες, μὲ τὴν πνοὴ τῆς πραγματικῆς ζωῆς παρὰ
μὲ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ρωμαντισμοῦ. Ἀπ' τῆς τραγω-
δίας του ὁ «Πρίγκιπας τοῦ Homburg» κ' ἀπ' τῆς
κωμωδίας καὶ τὰ δράματα ἡ «σπασμένη στάμνα» κ'
ἡ «Κατερίνα Heilbronn» θεωροῦνται ἀριστουργή-
ματα κ' ἀκόμα ὡς σήμερα βρίσκονται στὰ ρεπερ-
τόρια τοῦ Γερμανικοῦ θεάτρου.

Οἱ ἡθοποιοὶ ὅλοι παίζανε λαμπρὰ. Ὁ Ζάνος καὶ
ἡ Φύρστ στὴν πρώτη γραμμῇ. Καλοὶ καὶ ἡ Δίδα
Κοτοπούλη, ὁ Σταματόπουλος κ' ὁ Περίδης, κα-
θὼς κ' ὁ Λούης. Τὸ ἔργο ἔρρεε στὸ κοινὸν κ' ἀ-
ξίζει ἀλήθεια πολὺ νὰ παρασταθῇ καὶ πολλοὶ νὰ τὸ
δοῦνε.

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΣΤΑΣΟΥ!

Στάσου! Σὲ ἀγνάντεψα!

Στάσου, καὶ σ' εἶδα,

Μοῖρα πεντάμορφη,

Καλοκνρά,

Ὁ ἥλιος ἔχυνε

Φωτοποτάμια

Χρυσᾶ, ἀργυρᾶ

Κ' ἐκυματοῦσανε στὰ ὠρεῖα μαλλιά σου,
Μὴ φεύγῃς... Στάσου!

Γλυκὸν ἀντίλαλο

Μὲς στὰ ρουμάνια

Τὸ φῶς ποῦ ξάνοιγε!...

Ζωῆς παλμός

Ἔτταν οἱ ἀχτιδὲς του

Δημιουργίας

Ἀνασασμός!

Τριγύρω μου ἔλατα, κάτου μου χιόνια,

Ζωὴ αἰώνια.

Στάσου! Σ' ἀγρίκησα

Ποῦ τραγουδοῦσες

Μεσονυχτιάτικα

Μ' ἄγρια χαρὰ!

Θρηνηολογούσανε

Κ' οἱ κουνκουβάγιες...

Καὶ τὰ νερά

Ἀφροῖσαν, μούγκριζαν, τὰ μαγεμένα,

Ξαλαφιασμένα!

Τσακάλια ρυάζονταν,

Ξυπνοῦσε ὁ γκιώνης

Τάστρα ἐπεθαίνανε

Τρεμουλιαστιά

Λύκοι ἀλυχτούσανε,

Τ' ἀρνάκια ἐτρέμαν

Μὲς στὴ σπηλιά!

Ὅλα ἀνατρίχιαζαν στὸ πέραμά σου...

Νεράϊδα, σιάσου!

Ξαναξημέρωσε

Κ' ἡ Ὁζιὰ ἐβογοῦσε...

Οἱ κάμπιες ἐπιαναν

Μακριὰ γραμμὴ

Πεῦκο γιὰ νάβρουνε...

Μὰ ὠϊμέ! περνοῦσες

Σὰν ἀστραπὴ!

Ἀντάρα ἐγλίνηκες καὶ ἄγριο σιφοῦνι

Στὸ κορφοβοῦνι!

Σπηλιά τοῦ Μαρίας,
(Μεγάλο Χοῦνι τῆς Ὁζιάς).
27 τοῦ Φλεβάρη 1906.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

('Απὸ τὰ τελευταῖα «Παναθήναια»
15 τοῦ Μάρτη, σελίδα 315).

Ὁ κ. Ταγκόπουλος ὁ ὁποῖος, καθὼς μοῦ ἔλεγε
προχθὲς μία εὐφρεστέρα κυρία ἀδὲν εἶναι οὔτε τόσο
κακὸς ἄνθρωπος οὔτε τόσο κακὸς συγγραφεὺς, ὅσο
θέλει νὰ φαίνεται μὲ τὸν Νουμᾶν καὶ μὲ τὰ δράμα-
τά του, ἐξέδωκεν ἐσχάτως καὶ δεύτερον δράμα,
τιτλοφορούμενον ὁ «Ἀσωτος».

Εἶναι ἀπαράλλακτον μὲ τὸ πρῶτον καὶ κατὰ τὴν
ιδεάν καὶ κατὰ τὴν μορφήν. Καμμὴ προσπάθεια ἐν
μέρους τοῦ δραματικοῦ πρὸς δραματικώτερον διατύ-
πωσιν τοῦ μύθου του. Τὰ πολυθρύλητα «Ἑυαγγελι-
κά» ἔδωσαν, φαίνεται, ἀφορμὴν εἰς σκηναὶς εἰκοσι-
νειακὰς, ἀρκετὰ ζωηράς, — μέσα εἰς τὴν οἰκογένειαν
κάποιου Γέρο-Σεβαστοῦ — ἀλλ' αἱ σκηναὶ αὗται,
ποῦ ἤμπορουν νὰ κάμουν τὸ δράμα κάπως δραμα-
τικόν, διεξάγονται δυστυχῶς εἰς τὰ παρασκήνια.
Εἰς τὴν σκηνὴν μόνον διάλογοι ἀτέλειωτοι, κάποτε
ἐξυπνοὶ, συχνὰ σοβαροὶ, συχνότερα ἀνούσιοι, καὶ
πάντοτε ἀναληθεῖς, ἀφύσικοι. Ὁ κ. Ταγκόπουλος
διὰ δύο λόγους δὲν μᾶς φαίνεται γεννημένος δραμα-
τικός: Πρῶτον διότι δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐπινοήσῃ δρα-
σιν· δεύτερον διότι δὲν ἤξευρε νὰ γράψῃ φυσικὸν δι-
άλογον. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ μᾶζι ἀποτελοῦν τελείαν
ἀδυναμίαν διὰ τὸ ζωντανεῖν τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὁ-
ποῖον ἀπαιτεῖ πρὸ παντός κάθε ἔργον σκηνικόν.

Ἄλλ' ἔν ὁ κ. Ταγκόπουλος δὲν μᾶς ἀρέσῃ ὡς

* Σημείωσιν τοῦ ὑποφαινόμενου. Θὰ εἶχανε ἀδικο
μὰ τόσο δυνατὴ καὶ καλοσυνείδητη κριτικὴ νὰ μὴ διαβα-
στεῖ κι ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμᾶ», ἀφοῦ δυστυχῶς
τὰ «Παναθήναια» δὲ διαδίδονται ἀκόμα ἀπ' ὅλον τὸν κό-
σμον, ὅπως τοὺς ἀξίζει. Γι' αὐτὸ μὲ καμᾶρι καὶ μὲ περη-
φάνεια ξανατυπῶναι ἐδῶ τὴν κριτικὴν του. Σ' ὅσα λέει ὁ
φίλος μου κ. Γρηγόριος δὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω τίποτα.
Τόσο τονε σέβουμι γιὰ κριτικὴν καὶ τόσο θαμπώνουμι
ἀπὸ τὴν κριτικὴν τοῦ εἰλικρίνεια, ποῦ καὶ χειρότερα νὰ
μοῦ φελεῖ θὰν τᾶπαρνα γιὰ τίτλους τιμῆς καὶ γιὰ κλωνάρια
δάφνης. Γιὰ νὰ πιστέψῃ πῶς τούτῃ τῇ φορᾷ — μὰ καὶ
πάντα δὲ — τοῦ μιλάω σοβαρὰ, φτάνει νὰν τονε βεβαιώσω
πῶς ἡ μοῦλεγε δι' εἶμαι γεννημένος δραματικός, δὲ θὰ ἔκ-
νᾶγραφα δράμα, καὶ τώρα ποῦ μοῦ λέει τὸ ἀντίθετον, θὰ
γράψω σωρὸ δράματα. Δύσκολα βλέπει κανεὶς στὴν τόπο
μας τὴν Ἀλήθειαν, κὶ διὰν τύχει νὰν τῇ συναπαντήσῃ
ποθενὰ πρέπει νὰ πέρει μπροῦμηττα καὶ νὰ τὴν προσκυ-
νᾷ. Αὐτὸ κίνω κ' ἐγὼ σήμερα μὲ τὴν κριτικὴν τοῦ κ.
Γρηγορίου.

Δ. Π. Τ.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ποιὸς εἶναι ἄρτός;
ΜΙΜΙΚΟΣ. Ὁ Ἀλέκος, δὲν σοῦ εἶπα πῶς πε-
ριμένω τὸν Ἀλέκο;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Κάνει πῶς περπατεῖ καὶ πηγαί-
νοντας στὸν καθρέφτη, σιάζει τὰ μαλλιά της). Μὰ
σοῦ εἶπε πῶς θῆρητὴ δίχως ἄλλο;

ΑΝΝΟΥΛΑ (Βλέπει περίεργα τὴν Κλειούλα.
Χαμηλόφωνα). Παράξενο!

ΜΙΜΙΚΟΣ. Βέβαια καὶ θῆρητ... καὶ ἡ ὥρα
περνᾷ.

ΑΝΝΟΥΛΑ (Χαμηλόφωνα). Τί λαμπρὸς ἄθρο-
πος καὶ... μὰ τί νὰ πῇ κανεὶς...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ ταραχὴ). Σταθῆτε, μοῦ φαί-
νεται πῶς χτυπᾷ ἡ πόρτα, νὰ ἡ πόρτα χτυπᾷ...
(Φωνάζει) Λενιὼ, γρήγορα τὴν πόρτα... Κ' εἰμαστε
ἐδῶ ἀνω-κάτω. (Κοιτάζει γύρω τὴν κάμαρην).

ΑΝΝΟΥΛΑ (Χαμηλόφωνα). Ξετρελλάθηκε...
Δὲν μπορῶ νὰ βλέπω... ὅλα ἐξηγοῦνται τώρα...

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Ἀλέκος καὶ λοιποί.

ΑΛΕΚΟΣ (Μπαίνει, πιάνει τὸ χέρι τῆς Κλει-
ούλας καὶ Ἀννούλας). Καλησπέρα σας, κυρία, κα-

λησπέρα σας, δεσποσύνη. (Οἱ δύο γυναῖκες χαιρετοῦ-
νε).

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τί γίνηκες, βρε ἀδερφε.

ΑΝΝΟΥΛΑ (Σκέφτεται). Ἡ μάνα της!...

ΑΛΕΚΟΣ. Πῆγα καὶ πῆρα ἓνα πακέτο τσι-
γάρα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἐλα, μὴν ἐτοιμάζεσαι νὰ καλοκα-
θίσῃς... (Παίρνει τὸ πακέτο του) Σοῦ ἀρέσει ἡ ζε-
στασιά καὶ τὸ χουζοῦρι, μὰ κ' ἡ δουλειὰ δὲν εἶναι
ἀσκημη, μάλιστα ὅταν εἶναι δουλειὰ σὰν ἀφτὴ ποῦ
θὰ πᾶμε νὰ κάνουμε... Λοιπόν... πρέπει νὰ φέβου-
με... μόλις θὰ προφτάσουμε νὰ τσιμπήσουμε κατι-
τίς... ἡ ὥρα τοῦ συμβουλίου πλησιάζει... (Κοιτά-
ζει τὸ ρολοῖ του). Μία ὥρα ἀκόμη... Μία φορὰ ὁ-
μως ποῦ εἶχες τὴν καλωσύνη νὰ πάρῃς τσιγάρα δῶ-
σέ μου καὶ μένα.

ΑΛΕΚΟΣ (Τοῦ δίνει). Ὅριστε, θές καὶ σπρί-
το ;...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἐχομε καὶ μεῖς σπρίτα, κύριε
Ἀλέκο... (Ἀνάβει ἓνα σπρίτο καὶ προσφέρει φωτιά
καὶ στοὺς δύο, ποῦ ἐφχαριστοῦνε μὲ κούνημα τοῦ
κεφαλοῦ). Καὶ τόσο δυνατὸ φῶς βγάζουνε τὰ σπρί-
τα μας, ποῦ, σὰς βεβαιῶ, μποροῦνε νὰ φέξουνε κὶ
ἀφτὰ ἀκόμα τὰ καθορθώματα ποῦ κᾶνατε στὸ χορὸ
τῶν Κυριῶν.

ΑΛΕΚΟΣ. Ὁ κυρία... μὲ συκοφαντεῖτε.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὰ σπρίτα μας δὲν ἔχουνε τὸ ἰδίω-
μα τὰ ἔσπρα νὰ τὰ κάνουνε μάδρα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Σὲ τσάκωσα, κατεργαρέχο, μοῦ τῆ-
κουφτες; Ποιὸς ξέρει, θὰ πῆρες καὶ θᾶδεςς πιά
ἐξέτ' μέσα, στὴ λουλουδοσπαρμένη σάλα, ποῦ μπο-
ροῦσε νὰ πῇ ἓνας ποιητῆς.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ κακία). Καὶ σὰ μάλιστα βρι-
σκούνται κατὶ λουλούδι, ποῦ σκορπίζουνε φῶς, ζα-
λίζεται κανεὶς ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς τους καὶ δὲν ξέ-
ρει τί κάνει.

ΑΛΕΚΟΣ. Ἡ κυρία Κλειούλα θέλει νὰ μὲ
πειράξῃ... ξέρει πῶς οἱ ἀθῶοι πειράζονται ἐφκολα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἀφτὰ ποῦ λίτε σωστά καὶ ἄγρια,
μὰ δὲν μποροῦμε νὰ μακραίνουμε τὴ συνδιάλεξη...
(Στὴν Ἀννούλα). Ἄν ἔχη τὴν εὐχαρίστηση ἡ κυρία
Ἀννούλα, μπορεῖ ἀπόψε νὰ κινή τὴν κυρία συντρο-
φιά... θὰ τὸ θεωρήσω ὑποχρέωση.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Φρόντισα γι' αὐτό.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἄν δὲν εἶτανε τόσο μεγάλη ἀνάγ-
κη δὲ θὰ πῆγαίνα... θὰ κάναμε ὠραία συντροφιά ἀ-
πόψε... τοῦ κυρίου Ἀλέκου δὲν τοῦ κακοφαίνονται
οἱ συντροφίές μας.

ΑΛΕΚΟΣ. Ἐπρεπε νὰ πῆς πῶς πολὺ μ' καλο-
φαίνονται καὶ μάλιστα μ' ἐνθουσιάζουνε.

δραματικός, και αν ειλικρινίστατα και φιλικώτατα θά τον εσυμβουλευάμεν—έστω και μετά την αποπεράτωσιν τῆς τριλογίας του, — νά ἐγκαταλείψῃ τὸ εἶδος δριστηκῶς, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι δὲν τὸν ἐκτιμῶμεν και δὲν τὸν σεβόμεθα ὡς ἐργάτην τῆς Ἰδέας. Ἀπεναντίας μάλιστα αὐτὴ ἡ ἐπιμονὴ του εἰς τὸ νὰ γράφῃ παρὰ τὴν κλίσιν του δράματα, μόνον καὶ μόνον διότι νομίζει ὅτι μὲ αὐτὰ θὰ ἐξυπηρετηθῇ ἡ Ἰδέα του καλλίτερα και ἀποτελεσματικώτερα, ἀποδεικνύει ἴσα ἴσα ὅτι ἀγαπᾷ τόσο αὐτὴν τὴν Ἰδέαν, ὥστε νὰ μὴν τὸν μέλῃ ἂν δι' ἀγάπην τῆς ἐλαττώσεται(;) και ἂν ἀκούῃ κάθε τόσο ἀπὸ κριτικούς και ἀκρίτους τὸν ἀναβαλλόμενον.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

DR. KARL DIETERICH

Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ*

(Ἡ ἀρχὴ του στὸ παρασμένο φύλλο).

Τῇ δευτέρῃ φάσει τοῦ γλωσσικοῦ ἀγῶνα σημειώσαν τὰ «Εἰδωλα» τοῦ Ἐμ. Ροῖδῃ. Ὁ συγγραφέας χωρὶς νὰ εἶναι ἐξ ἐπαγγέλματος γλωσσολόγος μπόρεσε νὰ κοιτάξῃ ἀπὸ ἓνα ὑψηλότερο γλωσσικοφιλοσοφικὸ σημεῖο τὸ ζήτημα, καὶ κατῴρθωσε μὲ πλούσιους παραλληλισμούς ἀπὸ τὶς νέες Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας νὰ ἀνατρέψῃ θαυμάσια τὶς κύριες προλήψεις τῶν γραμματισμένων Ἑλλήνων ἐναντίον τῆς μητρικῆς τῶν γλώσσας, τὴ δῆθεν διαφορὰ τῆς, βλάβη τῆς, ἀνωμαλία και φτώχεια τῆς. Τὸ βιβλίον του ἀντίθετα πρὸς τὸ βιβλίον τοῦ Ψυχάρη ἔχει καθαρὸ ἀντικειμενικοθεωρητικὸ χαρακτῆρα και εἶναι ἱγραμμένο—φυσικὰ ἀπὸ πρακτικὸν λόγον—στὴ συνθηματικὴ καθαρεύουσα, τὴν ὅποια ὁ συγγραφέας ἐμμέσως πολεμεῖ.

Ἐνῶ ὁ Ψυχάρης και ὁ Ροῖδῃς ἐξέτασαν τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ ὡς κάτι τι ἀπομονωμένο, και ἐτόνισαν πρὸ πάντων τὸ γραμματικοφιλολογικὸν μέρος τοῦ ζητήματος, δύο ἄλλοι ἐξέτασαν τὴ γλωσσικὴ ἀναμόρφωση ὑπὸ αἰσθητικῇ ἐποψῇ και ἔτσι τὴν ἐφεραν σιμώτερα στὸ κέντρο τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

*) Δημοσιεύτηκε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1905 στὸ γερμανικὸν περιοδικὸν Grenzboten.

δὲν τὴ θεωροῦν πλέον μὲ ξερὴ λογικὴ ὡς ἱστορικὴ ἀνάγκη ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὸ αἶσθημα ὡς ἀπαίτηση τῆς ποιητικῆς φαντασίας.

Πρῶτα πρῶτα ἐτόνισαν ὑπ' αὐτὴ τὴν ἐποψὴν τὸ ζήτημα—και τοὺς ὀφείλεται γι' αὐτὸ τιμὴ—οἱ δύο πρῶτοι Ἕλληνες αἰσθητικοί, Ἰάκωβος Πολυλάς και Κωστῆς Παλαμᾶς, ὁ δεύτερος μάλιστα γνωστός και ὡς ὑπέροχος λυρικός ποιητής. Ὁ Πολυλάς, ὁ ἀπόστολος και βιογράφος τοῦ πρώτου μεγάλου ποιητῆ Διονυσίου Σολωμοῦ και μεταφραστῆς τοῦ «Ἀμλέτου», ἔγραψε τὶς σκέψεις του γιὰ τὴ νεοελληνικὴ φιλολογικὴ γλῶσσα σ' ἓνα βιβλιαράκι τὸ 1892. Παράβαλλει τὴν ἀκαδημαϊκὴν ποίησιν τοῦ Ραγκαβῆ, τῆς ὁποίας τὴν τεχνητὴν γλῶσσα θεωροῦσαν ὡς πρότυπον, μὲ τὴν ποίησιν τοῦ Σολωμοῦ τὴ βγαλμένη ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς λαϊκῆς ποίησιν, και ἡ πρώτη ἔχει τὴν ἴδια σχέσιν μὲ τὴν δεύτερη τὴν ὅποια ἔχει μεσαιωνικὴ ποίησιν τῆς Ἰταλίας μὲ τὴν ποίησιν τοῦ Δάντη. Καὶ εἶναι βέβαια τὸ ἴδιον ψυχολογικὸν φαινόμενο ὅταν ὁ Πολυλάς λέγει γιὰ τοὺς νεο-Ἕλληνας κλασικιστάς: «ἔμειναν τέκνα πιστὰ τῆς σχολαστικῆς παραδόσεως» ἡ θερμὴ λατρεῖα τοῦ θαυμασίου ὁργανισμοῦ τῆς ἀρχαίας, ὁ εὐγενὴς ζῆλος νὰ προικίσουν τὸ ἔθνος μὲ γλῶσσαν φιλολογικὴν, ἀντίπαλον τῶν νεωτέρων, τοὺς ἔκαμαν ν' ἀκολουθήσουν μέθοδον κατ' ἐπιφάνειαν συντελεστικὴν, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ἀνίκανον, εἰς τοῦτο κληρονομικὴ ριζωμένη πλάνη τοὺς ἐμπόδισε νὰ συλλάβουν τὴν ἀληθῆ τοῦ συγγραφέως ἀποστολήν, ἡ ὅποια συνίσταται κυρίως νὰ συνεργήσῃ, ὡς ἀνωτέρα και πλέον φωτισμένη διάνοια, εἰς ὁργανικὴν ἐκτύλιξιν τῆς ἐθνικῆς γλώσσας, ὅχι ποτὲ εἰς αὐθαίρετον διόρθωσιν και παραμόρφωσιν... Ἡ τεχνητὴ ἀτμόσφαιρα, ὅπου ἐκλείσθησαν, και τὸ πνεῦμα τοὺς ἐπνίξε, και τὸ αἶσθημα τοὺς ἐμάρανεν...»

Ὁ Πολυλάς ὡς κορυφαῖος τοῦ εἶναι, καθὼς και τὸ μεγάλο πρότυπὸν τοῦ ὁ Σολωμός στηρίζεται στὸν Ἰταλικὸν πολιτισμὸν, και εἶναι παράξενη σύμπτωση ὅτι αὐτὸς ὁ πολιτισμὸς ποὺ χρειάστηκε τόσο καιρὸ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ λατινισμοῦ, ἔγινε τώρα ἐλευθερωτὴς τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας· ἐπειδὴ καθὼς σ' ἄλλο μέρος εἶπαμε ὅλη ἡ νέα φιλολογικὴ κίνησις τῆς Ἑλλάδος πηγάζει ἀπὸ τὴν Κερκυραϊκὴν κίνησιν ἡ ὅποια πάλιν ἦλθε κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν.

Ὡς χαρακτηριστικὰς ἐμφανίσεις σ' αὐτὸ τὸν κύκλον τοῦ Ἰταλοελληνικοῦ πολιτισμοῦ ὀνομάζομε τὸν

ἡμιέλληνα Ἰταλὸν Νικόλαον Θωμαζαῖον, ὁ ὁποῖος λαβαίνοντας ὑπ' ὄψιν και τὸ γλωσσικὸ ζήτημα στὴν Ἑλλάδα ἔγραψε μιὰ σημαντικώτατη μελέτη γιὰ τὴ στενότερην σχέσιν τῆς γλώσσας και τοῦ πολιτισμοῦ, και τὸν Γεώργιον Καλασγοῦρον ὁ ὁποῖος σὲ μιὰ μελέτῃ γιὰ τὴ μετάφρασιν τοῦ «Ἀμλέτου» ἀπὸ τὸν Πολυλά, σὲ ἰδιαίτερες πραγματείας καθὼς και σὲ πολλές μεταφράσεις ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴν ποίησιν, ὑπεράσπισε τὴ γνώμην πὺς πραγματικὴ ἀκμὴ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας μπόρεῖ νὰ ὑπάρξῃ μόνο μὲ τὴ λαϊκὴ γλῶσσα ἐξυγενισμένη ἀπὸ τὴν Τέχνην.

Σχεδὸν τὴν ἴδιαν ἐποχὴν ποὺ δημοσιεύτηκε ἡ γλωσσικὴ μελέτη τοῦ Πολυλά, δηλαδὴ στὴν ἀρχὴ τοῦ 1890οῦ ἔτους πῆρε ἡ γλωσσικοαἰσθητικὴ κίνησις στὴν Ἀθῆνα μιὰ γερὴ ὥθησιν και προαγωγὴν ἀπὸ τὴν κριτικὴν δράσιν τοῦ Ποιητῆ Παλαμᾶ. Ὡς ποιητὴς και ὡς κριτικὸς μᾶς θυμίζει ἀφ' ἐνὸς τὴν Κορυφαίαν σχολὴν και ἀφ' ἑτέρου τοὺς Γάλλους. Ἐδῶ ἔχομε νὰ κάμωμε μόνο μὲ τὴν κριτικὴν του δράσιν και μᾶς εἶναι πολὺ εὐχάριστο τὸ ὅτι ὁ Παλαμᾶς ἀρχίσει ἀπὸ τὸν παρασμένο χρόνον νὰ μαζεύῃ τὶς κριτικὰς του μελέτας ἀπὸ τὶς ὁποῖες μᾶς ἔδωκε τὸν πρῶτον τόμον. Κ' ἔτσι ἔχομε μιὰ εἰκόνα τῆς αἰσθητικῆς του προσωπικότητος.

Εἶναι ὀχτὼ πραγματεῖαι μὲ τὸ γενικὸν τίτλον «Τίχνης ἰδέα», οἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται ἐν μέρει σὲ ὀρισμένους ποιητικὰς προσωπικότητες και τὰ ἔργα των, ἐν μέρει δὲ εἶναι γενικὲς σκέψεις γιὰ τὴ φιλολογικὴ εξέλιξιν τῆς νέας Ἑλλάδος. Ὁ Παλαμᾶς εἶναι βαθὺς ἀπροκατάληπτος παρατηρητής, κριτικὸς τοῦ ὁποῖου ἡ ὀξύτητα τῆς σκέψης μετριάζεται πολὺ ἀπὸ τὴ λεπτότητα τοῦ ποιητικοῦ αἰσθήματος· δὲν εἶναι ἐπιθετικὴ πολεμικὴ φύσις ἡ ὅποια νὰ πολεμᾷ ἀσυλλόγιστα μὲ πάθος και ἐνέργειαν γιὰ ἓνα ἰδανικὸν και ν' ἀδυνατίζῃ και ἀποπλίζῃ τὸν ἀντίπαλον μὲ τὴ μανίαν τῶν ἐπιθέσεων· εἶναι μᾶλλον ἀνθρωπος τῆς πέννας παρὰ τοῦ ζωντανοῦ λόγου· πρὸ δημοσιογράφος παρὰ ρήτορας, και ἐπιδρᾷ περισσότερον στὸ νοῦν και στὸ αἶσθημα παρὰ στὴ θέλησιν και στὴ δράσιν. Κι αὐτὸ τὸν ξεχωρίζει ἀπὸ τὸν Ρουμανόν, ὁ ὁποῖος ἔκαμε γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐλευθέρωσιν τῆς πατρίδας του ὅτι ὁ Παλαμᾶς ὑπόσχεται νὰ κάμῃ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τὸν Titu Maiorescu, ποὺ πρῶτος αὐτὸς μὲ τὴ φωτεινότητι κριτικὴν του και ἐπιδημητικὴν προσωπικότητά του ἐμόρφωσε μιὰ νέα πνευματικὴ ζωὴ στὴν Ρουμανίαν. Ἐκτὸς τούτου ὁμοῦ εἶναι ὁ Παλαμᾶς ὁ ἀγνωρισμένος ὁδηγὸς τῶν νέων στὸ

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἄν ἔλεγα τὸ πρῶτον, τὸ ἴδιον κάνεις, ἂν ἔλεγα τὸ δεύτερον θάλεγα ὑπερβολή. (Οἱ δύο ἀντροὶ χαιρετᾶνε και φέδγουν).

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Κλειούλα και Ἀννούλα.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Τρέχει ὡς ξαφνισμένη στὸ παράθυρον και κοιτάζει στὸ δρόμον. Ἐξω σκοτάδι βαθύ. Κρατεῖ σιωπὴ μακριά. Ἡ Ἀννούλα τὴν κοιτάζει ἀκίνητη. Σὺν ὁ ἦχος τῶν βηματικῶν τῶν ἀντρῶν σβύστηκε, ἡ Κλειούλα ξαφνικὰ ἀφίνει τὸ παράθυρον και ῥήγνεται στὸ λαμπρὸ τῆς Ἀννούλας κλαίοντα· μ' ἀναφυλλητό). Ἀννούλα μου, ἀγαπημένη μου Ἀννούλα... νὰ ξέρης πόσον εἶμαι βασανισμένη.

ΑΝΝΟΥΛΑ. Οἱ μυρωδιές, οἱ μυρωδιές!

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

ΜΕΡΟΣ Β'.

Ἡ σκηνὴ παρασταίνεται τὸ γραφεῖον τοῦ Μιμίκου, πλούσια ἐπιπλωμένο, ὡς κάμαρα ὑποδοχῆς. Ἀναπαυτικὰς πολυθρόνας κ' ἓνα γραφεῖον μὲ χαρτιά και

βιβλία στὸ βάθος. Εἰκόνες υτοῦς τοίχους. Ἀριστερὰ τὰ παραθύρα βλέπουνε στὸ δρόμον. Στὸ βάθος μιὰ πόρτα και δεξιὰ ἄλλη μιὰ, ποὺ συγκοινωνεῖ μὲ τὴν κάμαρα τοῦ ὑπνίου τῆς Κλειούλας.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Μιμίκος, ὕστερον Λενιώ και Δέδπω.

ΜΙΜΙΚΟΣ (Κάθεται στὸ γραφεῖον του και γράφει). Α. Μ. φράγκα 35, Δ. Ι. 80, Ἀνώνυμος 500, ἔβγε του ἀφτουνοῦ τοῦ ἀνώνυμου... ψευτοδόξες δὲ γυρθεῖ... κ' ἔχει δικίον, τί εἶναι ὁ παρὰς μπροστὰ στὴ ζωὴ ποὺ δίνουνε ἄλλοι γιὰ τὴν τιμὴν και τὸ μεγαλεῖο τῆς πατρίδας... Καὶ ὁμοῦς ἐκεῖνος ποὺ δίνει παρὰ σημειώνεται μ' ἐπαίνους τῶνομά του... σὺ λένε ὁ τάδε εἶναι μεγάλος πατριώτης, ὁμογενής, και ἀξίζει νὰ τοῦ στήσουνε ἀδριάντα... νὰ γράφουνε στὴν ἱστορίαν μὲ χρυσὰ γράμματα τῶνομά του... Ἐνῶ ἐκεῖνοῦ ποὺ σκοτώθηκε τόσο γενναῖα, ποὺ μὲ ἐνθουσιασμὸ, μὲ χαρὰ και περηφάνειαν ἔθαλε τὸ στήθος του μπροστὰ στὴ λόχη τοῦ ὀχτροῦ... Τίποτα, θὰ χαθῇ τῶνομά του... οὔτε θὰ ἀναφερθῇ καν και ἐν οἱ συμπολεμιστὰς του φερτοῦνε φοβιτσιάρικα θὰ κατηγορηθῇ και ἀφτὸς ἔδικα... Ἐτσι εἶναι ὁ παλιόκοσμος ἀφτός... Τροχὸς τῆς ἀδικίας... Ααλούλης 350, ἀπὸ

ποσοτὰ τῶν ἐργατῶν τοῦ καταστημάτου Α. Ν. και Σίας 87 και 50, ἕνας ἄπορος 1. Ὁ καημένος ἀφτός ὁ ἄπορος, ὁ θεὸς νὰ τοῦ τὰ χιλιάση... Ἄς τὰ βλέπουνε οἱ πλούσιοι κι ἄς κοκκινίζουνε ἀπὸ ντροπὴ... Σὺν εἶναι ἀνάγκη, λέει, ἀνοίγουνε τὰ πούγγια τους... σὰ δηλαδὴ δὲν ὑπάρχει πιά ἀνάγκη... Κύριε συνάδερφε, σὰς παρακαλῶ νὰ δεχθῇτε τὶς πρώτες ἀφτὲς εἰσφορές. (Κλείει τὸ φάκελλον και φωνάζει). Λενιώ!... Λενιώ!... Μικρὰ πράγματα... ἄς εἶναι και ἀρχή... Πρέπει ὁμοῦς κανεῖς νὰ κάνῃ τὸ χρέος του...

ΛΕΝΙΩ (Μπαίνει). Μὲ φωνάζατε, κύριε...**ΜΙΜΙΚΟΣ.** Εἶναι κάτῳ ὁ Ἀντώνης;**ΛΕΝΙΩ.** Μάλιστα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Πές του νὰ πᾶν ἀφτὸ τὸ γράμμα στὴ διέφθυσή σου... (Δίνει τὸ γράμμα). Τώρα ἀμέσως... Ν' ἀφίση κάθε ἄλλη δουλειά... ἀκούς; Κι ὕστερον νὰ περάσῃ ἀπὸ τοῦ κυρίου Κώστα Κανούλη, κατὰλαβες, τοῦ θεῖου τῆς κυρίας Ἀννούλας, και νὰ τοῦ πῇ ἀπὸ μέρους μου πολλὰ χαιρετίσματα και ὅτι φρόντισα γιὰ κείνο ποὺ μοῦ εἶπε... Κατὰλαβες;

ΛΕΝΙΩ. Μάλιστα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Κ' ὕστερον νὰ περάσῃ μιὰ κι ἀπὸ τὸ μαγαζὶ και νὰ πῇ τοῦ Διονύσιον νῆτρη τὸ βράδον ἔδω, τὸν θέλω... Δὲ θὰ πάω σήμερον στὸ μαγαζὶ... Γιὰ τὰ γράμματα ἔδωσα διαταγὴν στὸν Γρηγόρη.